

ERCAN KESAL • **Kendi Işığında Yanan Adam**

ERCAN KESAL 1959 Avanos/Nevşehir doğumlu. 1984 yılında Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun oldu. Uzun yıllar Ankara, Keskin, Bala ve köylerinde sağlık ocağı hekimliği yaptı. Serbest hekimliğe başladığı yıllarda uygulamalı psikoloji ve sosyal antropoloji eğitimleri aldı. İlk şiir ve yazıları, tıp fakültesi öğrencisiyken, İzmir'de çıkan *Dönem* dergisinde yayımlandı. Mecburi hizmet yıllarında *Son Reçete* dergisinde söyleşiler yaptı, yazılar yazdı. 1990 yılından sonra geldiği İstanbul'da, Era Yayınları'nın kurucularından oldu. *Şizofrenji*'de yazdı. *Radikal* ve *BirGün* gazetelerinde hikâyeleri ve denemeleri yayımlandı. Senaryolar yazdı. *Uzak* filmindeki rolüyle başlayan sinema serüveni daha sonra birçok filmde oyuncu ve senarist olarak devam etti. İletişim Yayınları'ndan 2013'te *Peri Gazozu*, 2015'te *Nasipse Adayız*, 2016'da *Cin Aynası* ve 2017'de *Bozkırda Bir Gece Yarısı* (Behnan Shabbir'in çizgi-riyle) adlı kitapları yayımlandı. Söyleşileri 2017'de "Aslında..." adıyla kitaplaştı. Nuri Bilge Ceylan'ın *Bir Zamanlar Anadolu'da* filminin hikâyesini anlatan *Evvel Zaman*'ın yeni basımı da 2018'de İletişim'den çıktı. 2017'de Ayrıntı Yayınları tarafından yayımlanmış *Zamanın İzinde* isimli bir kitabı da vardır (Enis Rıza'yla birlikte).

İletişim Yayınları 2694 • Çağdaş Türkçe Edebiyat 465

ISBN-13: 978-975-05-2528-5

© 2018 İletişim Yayıncılık A. Ş. (1. Basım)

1. BASKI 2018, İstanbul

EDİTÖR Tanıl Bora

KAPAK Suat Aysu

KAPAK FOTOĞRAFI Zeynep Özlem Havuzlu

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Nebiye Çavuş - Emre Bayın

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 22749

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul

Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 11935

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelicink Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

ERCAN KESAL

Kendi Işığında Yanan Adam

Tanıdığım Metin Erksan

Metin Erksan'ın aziz hatırasına...

İÇİNDEKİLER

Metin Abi...	9
İlk Temas...	13
Vatan Hainliđi Meselesi...	15
<i>Sevmek Zamanı</i> ve <i>Aşk Üzerine</i>...	19
Gül Gibi Mesleđin Var!	25
Dürbün...	29
Said Duhanî'nin Evi...	33
Lüks Nermin...	35
Serkildoryan Hayali...	37
Sahaflar...	39
Cemil Filmer	41
<i>Susuz Yaz</i> ve <i>Bizim Oğlanın İsmi Ne Olacak?</i>	47
Halide Edip Büstü...	51
Hastaneye İsim Meselesi...	53
İyiliği Kötülükten Ayırt Etme Ağacı...	57
<i>Cumhuriyet</i> Yazıları...	61
Motor Demesini Biliyor musun?	63

Senaryonun Kehaneti...	65
İstanbul'un Logosu...	67
Sahiden Senaryo mu Yazdın Sen?	69
Nikâh Şahidim...	71
Beyti mi, Ocakbaşı mı?	73
Bir Tepsi Köfte...	75
Türk Ortodoks Kilisesi...	77
Tanıyamadım...	81
Tabutumu Parçaladın Sen!	83
Leyla'nın Kardeşi...	85
Yapılamayan Söyleşi...	87
Preveze'nin Sponsoru	89
Bozcaada Kralı	93
Seferberlik Durumu...	95
Çanakkaleli Melahat'ın Heykeli!	97
İmparator İbn-i Sina...	101
Ercan Arıklı... Espri mi Yoksa?	105
Son Mülakat...	107
<i>Albüm</i>	131

Metin Abi...

“Herkes kendi ışığıyla ışıldar. Hiçbir alev öbürüne benzemez. Büyük alevler vardır; küçük alevler, her renkten alev. Kimi insanların alevi öyle durağandır ki rüzgârda bile dalgalanmaz, kimi insanlarınsa havayı kıvılcıma boğan çılgın alevleri vardır. Kimi saçma alevler ne tutuşur ne de ışık serperler; kimileri de öyle bir canlılıkla yalazlanırlar ki onlara bakınca gözlerimiz kamaşır, yaklaşırsak üstümüze ateş vurmuş gibi parlarız.” (Galeano)

Metin Erksan’a ilk yaklaştığımda üstüme ateş vurmuş gibi parlamıştım! Abim, dostum, yad ellerde babam, arkadaşım, şahidim, hastam, hocam ve ustamdı.

Çok özgün bir yönetmendi. Türkiye Sinemasının yüz akı ve köşe taşı filmler yaptı. Keloğlanlı, Emel Sayınlı filmler de. *Kadın Hamlet* de. Korku filmi *Şeytan* da!

1964 yılında *Susuz Yaz* filmiyle Berlin Film Festivali’nde Altın Ayı ödülünü aldı. Sinemamızın gelmiş geçmiş en bü-

yük uluslararası ödülleri kazandı ve dünya bu filmle birlikte Türkiye sinemasından haberdar oldu.

Yeşilçam'ın canına okuyan star sistemini yıkan odur, Hül-ya Koçyiğit'i, Türkan Şoray'ı, Hayati Hamzaoğlu'nu, Erol Taş'ı ve başka birçok ismi sinemaya kazandıran da. Oyuncularıyla ilişkisi Hitchcock gibiydi. Hitchcock'un "Oyuncuların hepsi de sığırdır," ifadesine benzeyen bir cümlesini duymadım ama onlardan muhabbetle söz ettiğini de hatırlamıyorum.

Ölünceye kadar kirada oturdu. İlyas Çelebi Sokak'taki evinde sohbet ederken, gitti içeriden eski bir banka hesap cüzdanı getirdi. Öfkeyle açtığı defterin sayfalarındaki bol sıfırlı rakamları göstererek sordu:

"O zamanlar bu parayla neler yapabiliyordum, tahmin et!" dedi.

Nerden bilebiliyordum?

"Şu sokağın başından sonuna kadar tüm evleri alabiliyordum!" dedi kırık bir sesle.

Döneminin çok kazanan ve etkili bir yönetmeni olmasına rağmen, inanç ve düşüncelerinden hiç taviz vermedi.

Türkiye Sinema Sanatçıları Derneği'nin, Türkiye Sinema İşçileri Sendikası'nın ve Film Rejisörleri Derneği'nin kuruluşlarında yer aldı, öncülük yaptı.

Ö. L. Akad şöyle anlatıyor bir tanesini:

"1959 yılının Ocak ayının bir günüydü. Metin Erksan aradı telefonla. İşimi bıraktım çıktık, buluştuk. Tünel'den Galatasaray'a doğru yürürken sinemadaki düzensizliklerden bahsediyorduk. Metin, yapımcıların az önce kendisini aradıklarını ve bir birlik kurma önerisinde bulduklarını söyledi. 'Çalışanlardan bir tek beni çağırdıkları için kızdım, ayrıldım onlardan, hemen seni aradım,' dedi."

O gün Türkiye Sinema Sanatçıları Derneği'nin kurulduğu gündür.

Bazı konuşmalarından yola çıkılarak son yıllarında özellikle Türkçü, milliyetçi çizgide yer almakla eleştirildi.

Lanetlendiği filmi “Sevmek Zamanı” Fransız sinema tarihçisi Sadoul tarafından “Sinemada sert sınıf çatışmasının en net görüldüğü metin” olarak nitelendirilmiştir.

İlk filmi *Karanlık Dünya*'nın çekimlerinde tamamı TKP'li olan bir oyuncu kadrosuyla çalışan da odur, filme çekmek istediği *Beyaz Cehennem* romanı için sağcı Peyami Safa'yla konuşurken “Beni solcu bilirler. Bi mahzuru var mı sizin için?” diyerek izin alan da.

Tüm sinema hayatı sansürle boğuşmakla geçti. Yaşadığı yılların yönetim erki tarafından en fazla sansürlenene ve önu kesilen sinemacılarındandır.

1950'li yıllarda TSP ve Esat Adil Müstecaphoğlu'nun sosyalist fikirlerine yakın olmuştur. 1965 yılında TİP listesinden Çanakkale Bağımsız Milletvekili adayı olan da odur, “Asıl devrimciler Türkiye meselelerine Türkiyeli gibi bakanlardır. İnananlar, bilenlerdir. Türk gibi düşünerek, Türk gibi bileerek, Türk gibi inanarak ömürlerini tüketenlerdir,” diyen de.

“Yalnız kendim için film çekerim,” diyen de odur, başladığı filmi bitirebilmek için evini ve evinin tüm eşyalarını satan da!

Metin Abi, başka hiç kimseye benzemeyen biriydi.

Kendi ışığıyla parladı hep.

Öyle bir canlılıkla yalazlanıyordu ki ona her baktığımda gözlerim kamaşıyor, ucu bucağı olmayan öfkesinin harıyla körüklenen ateşi, havayı kıvılcımlara boğuyordu.

Kllenene kadar yanında oldum.
Erksan'ın yokluęuyla biraz daha soęumuřtur řu lanet yer-
yüzü, eminim!

Eylül 2018

İlk Temas...

“Adresini, telefonunu kimse bilmezmiş. Kimseyle de konuşmaz, görüşmez, ters adamın biriymiş,” dedi Fatih tuhaf bir gülümsemeye.

Odada bulunanlar... Erdoğan, Hakan, Peykan, Güno... Birbirimize baktık öylece.

“Ben bulur getiririm merak etmeyin!” dedim.

Metin Erksan’ı bulacak, konuşacak, yeni kurduğumuz psikiyatri merkezinde *Sevmek Zamanı* filmi seyrettikten sonra söyleşi de yapmak için Teşvikiye’deki mekânımıza girecektim.

Şöyle bir baktılar. Eh, yani. Bu kadar özgüven!

Orada bulunanlar arasında bunu söyleyebilecek en son adamdım belki de.

Yıl 1992 idi. İstanbul’a birkaç sene önce gelmiştim. Arkamda bitmeyen bir mecburi hizmet serencamı, kırık dökük anılar, yitirilmiş taşra hekimi masumiyeti, erken kaybe-

dilmiş kara gözlü bir yeğen, kalp çarpıntuları, ölüm endişesi, çaresizlik ve parasızlık.

Taşıdığım onca ağırlığın İstanbul'un kendi ağırlığının yanında esamesinin bile okunamayacağını hızla öğrenmiştim ama. Çok görmüştü İstanbul benimki gibilerini.

Erksan'a ulaşmak için basit bir yola başvurdum. Kitaplarını yayımlayan yayınevinin Beyoğlu'ndaki mekânına gittim. Hil Yayınları Hüseyin Sönmez ve oradan da Pandora Kitabevi. Hil'in H'sinin Hüseyin olduğunu duymuştum bir yerlerden.

Vardım durdum Hüseyin'in karşısına. Bir psikiyatri merkezimiz olduğunu, hafta sonları ücretsiz seminer ve konferanslar tertiplelediğimizi, konuklardan biri olarak da Metin Erksan'ı düşündüğümüzü, ona ulaşmanın bir yolunu aradığımızı söyledim.

Hüseyin, elindeki cihaza kitap barkodlarını okuturken ara sıra yüzüme bakıp nasıl birisi olduğumu da tartıyordu anladığım kadarıyla.

Tatmin olmuş olacak ki, biraz ilerde duran genç bir kadına seslendi, "*Buraya bakar mısın biraz!*"

İyi... Hocaya yaklaşıyorduk yavaş yavaş.